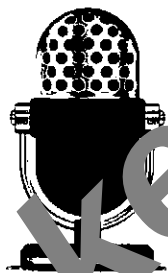

صدایی در تاریکی

ناصر طهماسب

و پنجاه سال حضور در ادبیات

نیروان غنی پور

سرشناسه	: غنی‌پور، نیروان، ۱۳۶۰-
عنوان و نام پدیدآور	: صدایی در تاریکی: ناصر طهماسب و پنجاه سال - دیپلاژ / نویسنده نیروان غنی‌پور.
مشخصات نشر	: تهران: بنیاد سینمایی فارابی، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۶ ص. : مصور، جدول.
شابک	: ۳-۳۶-۲۷۳۹-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
موضوع	: طهماسب، ناصر
موضوع	: صداگذاری فیلم - - ایران
موضوع	: سینما - - ایران - - تاریخ
شناسه افزوده	: بنیاد سینمایی فارابی
رده‌بندی کنگره	: ۴ ص ۹ / ۷ / ۸۶ TR ۸۸۶
رده‌بندی دیویی	: ۷۷۸/۵۳۴۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۳۳۴۹۱۶

انتشارات بنیاد سینمایی فارابی

صدایی در تاریکی: ناصر طهماسب و چاه سال - خور در دوبلاژ

نویسنده: نیروان غنی پور

مدیر اجرایی: مریم رهبر

طراحی جلد و صفحه آرایی: حمید کربلی

ویراستار: داوود روستا

ناظر چاپ: یوسف یزاز

لیتوگرافی و چاپ: نقره آبی، صحافی: فاروس

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۲

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۷۳۹-۳۶-۳

بها: ۶۰۰۰ تومان

نشانی: تهران، خیابان جمهوری اسلامی، خیابان سی تیر، شماره ۷۵

تلفن: ۶۶۷۲۷۸۵۵

کلیه حقوق متعلق به بنیاد سینمایی فارابی و محفوظ است

هرست

۱۱	پیش‌گفتار
۱۷	سخن نخست
۱۹	فصل اول: صدایی متولد می‌شود
۳۳	فصل دوم: پرسش و پاسخ
۵۵	فصل سوم: چیزی بیشتر از کلمات
۶۹	فصل چهارم: حنجره‌ای به وسعت تمام نقش‌ها
۳	فصل پنجم: دوبله‌شناسی ناصر طهماسب

پیشگفتار

فیلم دختر فراری (با عنوان اصلی «السن و المده دیدار» ساخته هانری دوکوئن، محصول ۱۹۴۴ کشور فرانسه) نقش آفرینی دانیل داریو و لویی ژوردان) نخستین فیلم خارجی دوبله شده به زبان فارسی است. این فیلم با مدیریت دکتر اسماعیل کوشا، ریل و به تاریخ پنجم اردیبهشت ماه سال ۱۳۲۴ در سینما کریستال تهران نمایش درآمد. از آن زمان به بعد چه تعداد استودیوی دوبلاژ تأسیس شده، نام و نشان‌شان چه بوده، تجهیزات فنی و صداپردازی‌شان را از کدام کشور وارد کرده، چند نفر گوینده جذب این حرفه شده و همه و همه از نظر تاریخ‌نگاری و ثبت در تاریخ سینمای ایران واجد

ارزش‌هایی بوده‌اند یا نه، بحث تاریخ دوبله است و خوشبختانه از این حیث تاریخ مکتوب دوبله فارسی چیزی کم ندارد. اما نکته مهمی که اغلب در لابه‌لای این تاریخ‌نگاری‌ها به آن پرداخته نشده و یا مورد غفلت قرار گرفته، موضوع هنر دوبلاژ است. هنری که از همان ابتدای پیدایش‌اش در مجموعه سینمای ایران بنایی فراتر از کاری فنی و یا ترجمان زبانی و گویش فارسی گذاشته است و به گواه تحلیل بسیاری از کتب تاریخی، در میزان علاقه‌مندی بالای اقشار گوناگون مردم نسبت به سینما در زمان خود سهم درخور توجهی داشته است. در آن سال‌ها حرفه دوبلاژی با درایت، جدیت و تلاش گروهی علاقه‌مند، به جوانی عمو و پدیده بدل شد و در اندک زمانی به نهایت سیر تکاملی خود دست یافت. از آن زمان بود که مخاطبان سینما، فیلم‌ها را با دوبله فارسی می‌شنید و می‌شنیدند. آن‌ها حتی گفت‌وگوهای بازیگران محبوب خود را با همان لحن و اجرای دوبلورها در حافظه ذخیره و برای خود و دیگران مرور می‌کردند. شگفت آن‌که این تأثیرگذاری برای برخی به حدی بود که دیگر تحمل شنیدن صدای اصلی بازیگر و یا صدای دوبلوری دیگر برای آن‌ها - شخصیت مورد نظر خود را - نداشتند. این علاقه‌مندان همان‌های چندباره‌ی یک اثر، تنها بهانه‌شان شنیدن صدا و دقت در تشخیص گویی دوبلور محبوب‌شان بوده و گذر ایام نیز مانعی برای کم‌رنگ شدن این علاقه ایجاد نمی‌کرد. به همین دلیل در تاریخ دوبلاژ ایران این نمونه نقش‌گویی‌های ماندگار به‌وفور دیده می‌شود. دوبله‌هایی که گویی‌های قرین‌شدن صدای گوینده با یک یا چند بازیگر خاص و به عبارتی یکی‌شدن آن‌ها با یکدیگر بوده است به همین دلیل در حافظه جمعی مخاطبان سینما به یادگار مانده و از هر کدام‌شان می‌توان به عنوان

نمونه‌هایی از چهره تأثیرگذار این عرصه یاد کرد. برای نمونه می‌توان به این هنرمندان و ماندگاران دوبله اشاره داشت:

منوچهر اسماعیلی با نقش گویی‌های به یادماندنی‌اش به جای بازگرانی چون: (آنتونی کوین، سیدنی پواتیه، پتر فالک، لارنس الریه و چارلتون هستون)

ایرنا ناظمی (ریت میچم، چارلز برانسون و پتر فینچ)

چنگیز جلیلی (یل نیومن، مارلون براندو و سیلوستر استالونه)

ژاله کاظمی (سایمون، الیزابت تیلور)

جلال مقامی (وینسنتی، ریت ردفورد، عمر شریف و رایین ویلیامز)

رفعت هاشم پور (سیدنی کوین، آن بنکرافت، سوزان هیوارد و ایرنه

پاپاس)

احمد رسول‌زاده (اسپنسر تریس، اوگسن ولز و آنتونی کوین در

نقش عمر مختار)

عزت‌الله مقبلی (الیور هاردی و لویی فونز)

مهین کسنمایی (آدری هپبورن و دبرا کیر)

منوچهر نوذری (جک لمون و باب هوپ)

عطاءالله کاملی (کرک داگلاس و رابرت استاک)

خسرو خسروشاهی (آلن دلون، داستین هافمن، آل پاچو، آمیتا

پچن)

ایرج دوستدار (جان وین و باد اسپنسر)

کاوس دوستدار (اینوکتی اسموکتونفسکی در نقش هملت)

ابوالحسن تهامی (کریستوفر پلامر و رکس هریسون)

اصغر افضلی (وودی آلن و فرانکو فرانکی)

منوچهر زمانی (آلبرتو سوردی و گلن فورد)
 محمدعلی زرنندی (نورمن ویزدم)
 تاجی احمدی (ناتالی وود)
 حمید قنبری (جری لوئیس)
 حسن عباسی (استنلی لورل و گورچو مارکس)
 حسین عرفانی (همفری بوگارت)
 شمس‌الظمان (مارشا میسن و مریل استریپ)
 مرادالدق‌الچی (ژان گابن و مایکل انصارا در نقش ابوسفیان)
 فهیمه رانسته‌نر (کاترین هپبورن و جوآن هیکسون در نقش جین مارپل)
 سعید مظفری (آلینت استوود و رایان اُئیل)
 بهرام زند (جرمی پاتن در نقش شرلوک هولمز)
 اکبر منانی (دیوید ساچت در نقش هرکول پوارو)
 پرویز ربیعی (رابرت دووال)
 مینو غزنوی (جنیفر جونز و دایانا کیتس)
 زهره شکوفنده (جین سیمور در نقش پرنسز کی هکده)

و بسیاری از دیگر گویندگان فیلم که هر کدام با هم انکارناپذیری در این عرصه داشته‌اند. به این فهرست می‌توان اسامی مدیران دوبلاژ تأثیرگذاری چون علی کسمایی، هوشنگ لطیف‌پور، سید علی عرفانی و هم‌چنین مترجمان و صدابردارانی همواره بی‌ادعا و کاربلد را اضافه کرد. بی‌تردید نامی دیگر نیز در این فهرست باید آورده شود. آن نام، ناصر طهماسب است. چهره و صدای خاص و منحصر به فرد دوبلاژ ایران که در واقع کتاب صدایی در تاریکی ادای دینی است به

حضور و فعالیت‌های پنجاه ساله حضور ماندگار ایشان در این وادی. حضوری که با نقش‌گویی‌های خاص، مسلط و تیزهوشانه توانسته است پیونددهنده‌ی خاطرات چندین نسل باشد. طهماسب از آن جمع خاص دوبلورهایی است که تکنیک گویندگی فیلم را به مرتبه‌ی هنر دوبله رساندند. تکنیکی که می‌تواند در لحظه‌ای چندین حس را با هم درگیر نماید. یک دوبلور برای اجرای صحیح، باید بین دیدن، شنیدن و خواندن متن و همین‌طور دقت در باز و بسته شدن دهان بازیگر و حرکت بازی او، تعادل ایجاد کند و بعد از همه‌ی این‌ها - با توجه به استعداد و مهارتی که داشته و آموخته - صدا و گفتار خود را متناسب با شخصیت فیلم تنظیم کند. در این کار سخت تنها معدودی از گویندگان فیلم موفق شده‌اند و عنوان هنر دوبله را با نام خود همراه نموده‌اند. ناصر طهماسب از این گروه هنرمندان است.

برای نگارنده دو دلیل عمده جهت نگارش این کتاب وجود داشته است. یکی فقر منابع مکتوب به صورت تخصصی درباره‌ی دوبلورهاست و دلیل دیگر خود شخصیت ویژه طهماسب است که همیشه دلایل و بهانه‌های فراوانی برای گفتار گویا و پیرامون و درباره‌اش وجود داشته است. شخصیتی که درس سرشاری دارد و معتقدم به‌مانند دوبلاژ اگر قدم در هر حرفه‌ای دیگر هم می‌گذاشت در زمره‌ی بهترین‌ها قرار می‌گرفت. سعی شده در در هر کدام از پنج فصل کتاب، به یکی از خصوصیات شخصیتی و حرفه‌ای او به سبب نگاهی انداخته شود تا با سبک و سیاقی از تحلیل، در کنار گفته‌های او از خود او معرفی و آشنایی کامل‌تری شکل بگیرد. صدایی در تاریکی کوششی است برای رسیدن به آگاهی؛ آگاهی درباره شناخت رابطه‌ای میان جزیی به صورت دوبلور در برابر کلی به نام دوبلاژ. جزء و کلی

که در یک جا به نقطه اشتراک رسیده و دیگر قابل تفکیک از هم نیستند.

در آخر لازم می‌دانم، از همکاری صمیمانه و بی‌چشم داشت سروران ارجمند عباس مطمئن‌زاده، محمدرضا کلاتر چاهوکی و به ویژه پویا زرین‌فرد که بی‌یاری آنان فصل پنجم کتاب به این صورت شیوا و جامع گردآوری نمی‌شد، سپاسگزاری کرده و از درگاه خداوند بران بستانم آرزوی توفیق و سلامتی نمایم...

نیروان غنی‌پور

پاییز ۱۳۹۲

بخش نخست

نقش‌گویی برای یک فیلم در حقیقت نوعی بازی است که از راه صداست که به وسیله لحن نوشته می‌شود نه با کلمات. هر چه شما عمیق‌تر و بیشتر غرق در صدای زبان باشید، طیف وسیع‌تری را تجربه خواهید شد. گویندگی در فیلم کاری بسیار مشکل است. شما در تاریکی صدای کسی را می‌شنوید که حرف می‌زند که ممکن است هرگز او را نشناسید، اما حال آنکه عواطف‌اش را باید دقیقاً منتقل نمایید.

زبان در اصل برای ارتباط شنیداری است و به ضرورت است که آن را می‌نویسند. کسی که زبان مادری را بشناسد؛ مردمش را می‌فهمد و به تبع آن عواطف، احساسات، خوشی‌ها و ناخوشی‌شان را هم خواهد شناخت.

به راحتی می‌توان از دیگران نوشت، اما من درباره‌ی خودم قادر نیستم چیزی بنویسم، چون حال یکدست و ثابتی ندارم. کمتر اهل مصاحبه و از خودگفتن هستم، شاید هم به همین دلیل بوده که وارد کار گویندگی شدم. کاری بسیار ظریف که در آن می‌شود جولان داد. هر چه بیشتر عرق صدای زبان باشید می‌توانید تأثیرگذاری بیشتری هم داشته باشید. در اینجا از آقای نیروان غنی‌پور نجیب و صدیق و بی‌نهایت پی‌گیر سال‌ها سرارت می‌کنم که این حکایت را تا به این جا کشاند.

ناصر طهماسب